

БЕЗПЕЧНА
РОБОТА
В ПОЛЬЩІ

ДОВІДНИК для іноземців на польському ринку праці

Ośrodek Badań
Handlu Ludźmi

Uniwersytetu
Warszawskiego

ДОВІДНИК ДЛЯ ІНОЗЕМЦІВ НА ПОЛЬСЬКОМУ РИНКУ ПРАЦІ

Довідник підготовано Центром Досліджень Торгівлі Людми Варшавського університету спільно з Агентством зайнятості EWL.

АВТОРИ:

Професор, Доктор наук Збігнєв Ласоцік
Магістр Емілія Рекош-Цебуля
Магістр Анна Росіньська
Аспірант Лукаш Вєчорек
Анна Міхаловська
Збігнєв Ваффлард

Переклад на українську мову: Галина Люта

ЗМІСТ

ДЕ ШУКАТИ РОБОТУ?	3
УЧАСТЬ В ПРОЦЕСІ НАБОРУ ТА РІШЕННЯ РОЗПОЧАТИ ПРАЦЮ	4
ПРОЦЕС ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ПРАЦІ ТА ПРОЖИВАННЯ В ПОЛЬЩІ	5
В'ЇЗД НА ТЕРИТОРІЮ ПОЛЬЩІ	6
ПІДПИСАННЯ ДОГОВОРУ З РОБОТОДАВЦЕМ І ПОЧАТОК РОБОТИ	7
ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ПРАЦІВНИКА	8
ПРОДОВЖЕННЯ ПРАЦІ	9
РОЗІРВАННЯ ДОГОВОРУ ТА ЗАКІНЧЕННЯ ПРАЦІ	9
СТРАХУВАННЯ ІНОЗЕМЦІВ (ВКЛЮЧНО З ПИТАННЯМ ЛІКУВАННЯ)	11
ПОДАТКОВІ ПИТАННЯ ТА ОБОВ'ЯЗОК РОЗРАХУНКУ	11
ПРОЖИВАННЯ В ПОЛЬЩІ	12
ВАЖЛИВІСТЬ ДОБРОВІЛЬНОГО ПОВЕРНЕННЯ	12
ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ ТА ПРИМУСОВА ПРАЦЯ	14
ДИСКРИМІНАЦІЯ НА РОБОТІ	15
БЕЗПЕКА НА РОБОЧОМУ МІСЦІ – ВКЛЮЧНО З ВИПАДКАМИ	16
ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ДІЮТЬ В ІНТЕРЕСАХ ІНОЗЕМЦІВ	18

ВАРШАВА 2015

Ця кампанія фінансується з Європейського Фонду Інтеграції Громадян Країн Третього Світу в рамках проекту "Безпечна робота в Польщі", що реалізується агентством EWL та Фондом Інституту Інновацій. Виключна відповідальність за зміст вищевказаного лежить на авторах. Європейська комісія не несе відповідальності за використання цієї інформації.

www.bezpechnarobota.info.pl

BEZPIECZNA
PRACA
W POLSCE

Де шукати роботу?

Польський ринок праці пропонує іноземцям чимало можливостей для пошуку роботи.

Польський ринок праці пропонує іноземцям чимало можливостей для пошуку роботи. До найважливіших належать:

- Портали з оголошеннями та пропозиціями праці (найпопулярніші в Польщі це pracuj.pl, gazetapraca.pl, praca.pl, infopraca.pl, monsterpolska.pl, goldenline.pl, jobs.pl);
- Інтернет сторінки підприємств, де є рубрика "пропозиції праці";
- Агентства посередництва праці;
- Дискусійні групи (чати) присвячені даній тематиці або конкретному підприємству;
- Безпосередньо роботодавці, на чиїх сайтах в рубриці "Кар'єра" або "Праця" можна знайти актуальні пропозиції праці. Якщо польських підприємств Ви не знаєте, то їх можна знайти в каталогах фірм, таких як: Pkt.pl, Panoramafirm.pl, або Firmy.net.

Участь в процесі набору та рішення розпочати працю

Незалежно від того, чи праця пропонується конкретним працедавцем, чи посередником, існує ряд обов'язкових правил, що стосуються обох сторін, в тому числі самих працівників.

Згідно з польським законодавством, посередник не має права брати з працівника жодної плати за участь в процесі рекрутингу, за винятком оплат за проїзд до місця виконання праці, медичного огляду, адміністративних оплат (видача візи), або перекладу документів. Навіть у перерахованих випадках, ці оплати повинні відображати

фактичний кошт сплачений посередником – варто перевірити чи відповідають вони реальним/ринковим цінам.

- Якщо посередником є агентство зайнятості, варто перевірити чи воно зареєстроване в Державному Реєстрі Агентств Зайнятості (Krajowy Rejestr Agencji Zatrudnienia (www.kraz.praca.gov.pl)), чи досі веде легальну діяльність, має сертифікат необхідний для підприємницької діяльності пов'язаної з посередництвом праці, персональним радництвом і тимчасовою роботою. Не рекомендується користуватись послугами посередників, у яких немає інтернет сторінки і які в оголошенні про роботу вказують лише номер телефону.
- Не зашкодить також перевірити відгуки про роботодавця чи посередника, в інтернеті. Тут Вам

Участь в процесі набору та рішення розпочати працю

стануть у пригоді інтернет-форуми присвячені даним галузям, соціальні мережі професійного профілю (такі, наприклад, як популярний в Польщі Goldenline.pl), а також сайти з пропозиціями праці (широкою базою відгуків про роботодавців володіє портал Gowork.pl – www.gowork.pl/opinie).

- Якщо роботодавець або посередник має схвальні відгуки, наступним кроком є зголошення своєї кандидатури і фактична участь в процесі рекрутингу згідно з вимогами працедавця.

- В залежності від характеру виконуваної праці, вакансія повинна містити контактні дані разом із детальним описом договору. Зазвичай роботодавці очікують від кандидатів автобіографії та мотиваційного листа. Залежно від вимог, список документів, як і форма договору можуть відрізнятися. Варто щоб автобіографія та супровідний лист були підготовлені з огляду на вибраного роботодавця, це покращить якість заявки і більше заохотить роботодавця або посередника.

- Висилаючи зголошення взяти участь в процесі рекрутингу роботодавцеві або посереднику, варто пам'ятати про дотримання правильного формату (в тому числі зголошення мовою зрозумілою для адресата, додатки, що не перевищують 1 MB).

- Якщо професійний профіль і кваліфікація кандидата відповідає вимогам працедавця, він може розраховувати на зворотній контакт та запрошення взяти участь в процесі набору.

Перед в'їздом до Польщі

- **Перевірте роботодавця у якого Ви маєте намір працювати.** У цьому Вам допоможуть спеціалізовані інтернет-сторінки:

a) www.stat.gov.pl/regon/ - необхідним буде номер REGON, - спеціальний номер фірми, котра наймає Вас на роботу. Якщо Ваш майбутній роботодавець не хоче повідомити свій номер, то не варто з ним співпрацювати.

b) www.krs-online.com.pl - наступним способом є перевірка номеру KRS (Державного Судового Реєстру), котрий також мусить подаватись роботодавцем. Однак не кожен роботодавець має такий номер. Він видається лише визначеним підприємцям (напр. Державним підприємствам, товариствам з обмеженою відповідальністю, акціонерним товариствам, повним товариствам, кооперативам).

- Перевірте агентство зайнятості, що пропонує Вам роботу:

<http://www.kraz.praca.gov.pl/StronaGlowna.aspx> – веб-сайт, що вміщує перелік усіх посередницьких агентств Польщі. Якщо в цьому списку Ви не знайдете назви агентства котре пропонує Вам роботу, припиніть співпрацю з ним.

- **Вимагайте від роботодавця**

підписання трудового або цивільно-правового договору. Якщо це неможливо, працедавець повинен надати Вам, щонайменш, довідку про намір підписання з Вами угоди.

Трудовий та цивільно-правовий договори повинні вміщувати наступну інформацію:

- дані роботодавця
- дані працівника
- тип договору (напр. договір доручення чи підряду)
- опис роботи (напр. вакансія)
- місце виконання роботи
- дата підписання умови
- дата початку роботи
- тривалість договору (тривалість роботи)
- години праці (щоденно, на тиждень, місяць)
- сума грошової винагороди
- спосіб виплати заробітної плати

Пам'ятайте! договір і всі інші документи які ви підписуєте з польським роботодавцем, повинні бути підготовлені в писемній формі та перекладені на зрозумілу для вас мову.

Якщо Ви плануєте працювати в Польщі на підставі заяви про намір доручити роботу іноземцю, то Ваш майбутній роботодавець повинен надіслати Вам оригінал цієї заяви. Вона є безкоштовною, тому ані роботодавець, ані будь-яка інша фірма, чи особа не можуть вимагати від Вас оплати

Процес легалізації праці та проживання в Польщі

за таку заяву.

Якщо Ваш майбутній роботодавець вимагає оплати за таку заяву, то ймовірно, Ви маєте справу з шахраєм і мусите припинити співпрацю з ним.

- **Варто перевірити відгуки про роботодавця** чи агентство зайнятості на інтернет порталах, що стосуються ринку праці в Польщі:

<http://www.gowork.pl/opinie>

<http://www.mojpracodawca.pl/>

Процес легалізації праці та проживання в Польщі

Іноземець може перебувати і працювати в Польщі на підставі:

- робочої візи – віза D/07

або

- дозволу на перебування та роботу.

Робоча віза D/07

Про видачу візи іноземець клопочеться в польському консульстві (в Україні є спеціальні візові центри, де належить скласти візову заяву : <http://www.polandvisa-ukraine.com>).

Перелік документів необхідних особам, що хочуть отримати національну візу D/07 з можливістю працювати:

- Візова анкета, заповнена латинськими літерами (польською, англійською або українською в

транслітерації) та підписана особисто заявником.

- Паспорт дійсний принаймні 3 місяці після дати останнього запланованого виїзду з території країн ЄС.

- Страховий поліс дійсний у всіх країнах ЄС, сумою покриття не менш ніж 30.000 EUR.

- Оригінал і копія заяви-доручення на виконання праці, зареєстрованої в Повітовому бюро праці або

або

- Оригінал і копія дозволу на працю на території Республіки Польща, виданий Воєводським управлінням.

Дозвіл на перебування та роботу

Іноземець який хоче працювати в Польщі, мусить скласти заяву на тимчасове перебування та роботу, Воєводі (згідно з місцем проживання). Для цього необхідні наступні документи:

- Заява про надання дозволу на тимчасове перебування (доступна у відділі справ іноземців).

- Медичний поліс.

- Підтвердження наявності джерела стабільного і регулярного доходу (трудоий, цивільно-правовий договір).

- Договір про оренду житла.

- Податкова декларація (PIT) за попередній рік (якщо іноземець раніше не працював в Польщі, то цей документ непотрібен).

- Довідка податкового розрахунку (отримується в Податковій адміністрації).

Дозвіл на тимчасове перебування та роботу а також

видана карта побиту, дозволяє іноземцю працювати лише у конкретного роботодавця.

Тому якщо іноземець захоче змінити роботодавця, то негайно мусить поінформувати про це воєводу, який видав йому дозвіл на перебування та карту побиту.

Праця без дозволу

Є кілька категорій осіб, яким не обов'язково мати дозвіл на роботу:

- Громадяни Вірменії, Білорусі, Грузії, Молдавії, Росії та України у яких є заява про намір доручити роботу іноземцю від працедавця.

При наявності такої заяви, громадяни перерахованих країн можуть працювати в Польщі без дозволу на працю, впродовж не більш ніж 6 місяців на рік.

Іноземець отримує заяву про намір доручити роботу іноземцю від свого майбутнього працедавця. Потім, на підставі цього документу, подає заяву на отримання візи в польському консульстві у своїй країні. Після отримання візи іноземець може виїхати працювати до Польщі.

Важливо: під час перетину кордону, іноземець повинен мати при собі не лише паспорт та візу, а також екземпляр заяви про намір доручити роботу іноземцю від працедавця. Без цього документу іноземець не зможе потрапити до Польщі.

В'їзд на територію Польщі

- Випускники польських шкіл (професійно-технічних училищ та середніх шкіл) і навчальних закладів (денної форми бакалаврату, магістратури та аспірантури).
- Студенти денної форми навчання.
- Іноземці, що мають дозвіл на тривале перебування або дозвіл на перебування довготермінового резидента ЄС.
- Вчителі іноземних мов.
- Особи зі статусом біженця.
- Іноземці, що отримують додаткову охорону в Польщі.
- Особи, що мають згоду на толерантне перебування в Польщі.
- Іноземці, що перебувають під гуманітарною або тимчасовою охороною в Польщі.

В'їзд на територію Польщі

Список документів, необхідних іноземцю для в'їзду до Польщі:

- дійсний паспорт;
- дійсна віза або карта побиту (в'їхати на територію Польщі можна навіть останнього дня дії візи або карти побиту). Однак того ж таки дня потрібно повернутись в рідну країну або ж подати заяву про дозвіл тимчасового перебування в Польщі;
- віза або карта побиту іншої країни, що належить до, так званої, зони Шенген.

Додатково від іноземця можуть вимагатись:

- медичний поліс, дійсний на території Польщі;
- грошові кошти необхідні для покриття вартості перебування в Польщі;
- документи які підтверджують наявність роботи в Польщі (напр. Трудовий договір або заяву про намір доручити роботу іноземцю, якщо віза була видана з робочою метою, (більше інформації на сторінці 7));
- дійсний студентський квиток, якщо іноземець має студентську візу;
- якщо віза була видана на підставі запрошення з Польщі, необхідно пред'явити його на кордоні;

Наявність візи не гарантує в'їзду на територію польщі. Рішення про в'їзд щоразу приймає прикордонна служба.

Прикордонна служба може відмовити у в'їзді на територію Польщі якщо:

- для в'їзду Ви використали фальшиві документи;
- Ви не володієте грошовими коштами, достатніми для перебування в Польщі;
- у Вас немає медичного полісу;
- термін дії Вашої візи закінчився (вичерпана кількість днів вказаних у візі);
- Ваші дані знаходяться в списку іноземців, чиє перебування в Польщі є небажаним.

Якщо Ваші права були порушені Прикордонною службою, Ви можете поскаржитись на їх дії. Скаргу варто спрямувати до:

Komendanta Głównego Straży Granicznej

al. Niepodległości 100

02-514 Warszawa

skargi.ikiaw@strazgraniczna.pl

або

Rzecznika Praw Obywatelskich:

al. Solidarności 77

00-090 Warszawa

<http://www.rpo.gov.pl/wniosek/>

Пам'ятайте! Якщо ви маєте побоювання стосовно майбутньої роботи в Польщі, або боїтесь за свою безпеку, повідомте про це офіцера прикордонної служби. Вони нададуть вам допомогу.

Якщо ви стали жертвою злочину, то прикордонна служба та інші установи нададуть вам необхідну допомогу. Тому не бійтесь поділитись своїми підозрами щодо майбутнього працедавця.

Підписання договору з роботодавцем і початок роботи

Підписання договору з роботодавцем є кульмінацією всього процесу пошуку роботи..

Перед підписанням договору варто звернути увагу на кілька важливих питань. Угода повинна містити права та обов'язки обох сторін, включно із винагородою, штрафами, термінами та відповідальністю сторін. Належить перевірити достовірність поданих в документі даних працівника та працедавця. У випадку укладення трудового договору його зміст повинен містити інформацію про:

- характер виконуваної праці та умови (в тому числі винагорода, місце виконання праці та кількість робочих годин),
- час тривання (у випадку угод укладених на визначений період),
- термін початку роботи та інформацію про сторони угоди (працівник та працедавець).
- Договір повинен містити також дату підписання і умови розірвання договору.
- Випробувальний термін в трудовому договорі, не може тривати більш ніж 3 місяці. Окрім того, роботодавець не має права укласти більш ніж 2 договори на визначений час (окрім угоди на випробувальний термін), – третій договір укладається автоматично на невизначений термін.

Підписання договору з роботодавцем є кульмінацією всього процесу пошуку роботи.

Це водночас і найважливіший момент, під час якого варто бути пильним і звернути увагу на зміст договору та умови його чинності.

У випадку якщо іноземець змінює країну або місто проживання з метою працевлаштування, варто передбачити можливість попереднього ознайомлення зі змістом угоди. Працедавець повинен надати таку можливість, навіть у випадку якщо іноземець ще не прибув до Польщі.

Варто пам'ятати, що для працевлаштування не достатньо звичайного “рукостискання” між працівником та працедавцем. **Договір укладений між ними повинен бути писемним**, як для осіб які працюватимуть на основі дозволу на роботу (zezwolenie na pracę) так і для тих хто базуватиметься

на заяві про намір працювати (oświadczenie o zamiarze powierzenia wykonywania pracy).

Незалежно від того чи це трудовий чи цивільно-правовий договір (umowa zlecenie, чи umowa o dzieło), він повинен бути письмовим. Винятком можуть бути цивільно-правові договори укладені з особами для яких не є обов'язковим відповідний дозвіл на роботу.

Пам'ятайте! Перш ніж підписати договір, переконайтесь, що умови праці в ньому співпадають з представленими в документі, що дозволяє легальну працю (дозволі на роботу або заяві про намір працювати).

Перед початком працевлаштування роботодавець повинен відправити працівника на медичний огляд (за рахунок працедавця), та на навчання з охорони праці (за рахунок працедавця). Незалежно

Права та обов'язки працівника

від форми договору, необхідно узгодити з роботодавцем умови і термін виплати, а також умови обґрунтування та підтвердження можливої відсутності на роботі.

Права та обов'язки працівника

ПРАВА ПРАЦІВНИКА

Усі працівники Польщі, незалежно від національності і громадянства мають однакові права та обов'язки, які передбачаються трудовим законодавством.

Ви маєте право вимагати від роботодавця підписання трудового або цивільно-правового договору:

- a) договір повинен бути складений і підписаний мовою зрозумілою для Вас,
- b) спочатку можете усно домовитись з роботодавцем, але потім, найпізніше в день підписання договору, він має бути готовим в письмовому вигляді,
- c) договір повинен бути у двох екземплярах, один з яких залишиться у Вас,
- d) в кожен момент Ви маєте право розірвати договір, згідно з терміном передбаченим в самій умові, підписаній Вами.

У випадку працевлаштування на основі трудового договору, Ви маєте право:

- a) вільно вступати в трудові відносини (підписання трудового договору) – ніхто не може бути змушений до праці, всупереч власній волі,
- b) на повагу до Вашої гідності працедавцем,
- c) виконувати роботу за умовами вказаними в підписаному договорі
- d) отримувати достатню винагороду за роботу, що передбачена в угоді, з огляду на мінімальну заробітню плату,
- e) безпечні умови праці, згідно з засадами охорони праці (напр. захисний одяг, якщо цього вимагає робота),
- f) ознайомитись з умовами та правилами охорони праці,
- g) роботу в годинах передбачених правовим законодавством (тривалість праці не повинна перевищувати 8 годин на добу і 40 годин на п'ятиденний робочий тиждень; кількість робочих годин на тиждень, включно з понаднормовими не повинна перевищувати 48 годин за передбачений розрахунковий термін),
- h) на відпустку: щорічну, безперервну і оплачувану.

Пам'ятайте! Ви маєте право відмовитись виконувати роботу, якщо умови роботи загрожують вашому здоров'ю, життю, або якщо ця робота

створює небезпеку для інших осіб!

У випадку працевлаштування на основі цивільно-правового договору:

- сторони договору (замовник, і Виконавець) можуть вільно узгоджувати свої права та обов'язки.
- законодавство гарантує Вам, як виконавцю, свободу щодо місця, способу і часу виконання роботи. В цьому Ви не підпорядковані замовнику! Якщо в рамках доручення, Ви виконуєте роботу у визначеному працедавцем місці та в зазначений ним час, під його наглядом, - це безправна діяльність роботодавця і Ви можете поскаржитись на це в Державну Інспекцію Праці (Państwowej Inspekcji Pracy). Укладення цивільно-правового договору, замість трудового, з метою обійти законодавство є злочином проти працівника!
- при цивільно-трудовах угодах не діють приписи трудового права, а лише цивільного. Працюючи на такій угоді Ви не маєте права на такі зручності як відпустка чи інші перерви в роботі (хіба що це буде передбачене договором).
- перш ніж підписати договір, переконайтесь що в ньому точно описано характер, час виконання роботи та сума винагороди.

Права та обов'язки працівника

Кожен працівник, чий права порушуються роботодавцем, повинен повідомити про це до окружної інспекції Праці (Okręgowego Inspektoratu Pracy): <http://www.pip.gov.pl/pl/znajdz>

ОБОВ'ЯЗКИ ПРАЦІВНИКА

Кожна особа, яка працює в Польщі, окрім прав має також обов'язки.

Найважливіші з них:

- сумлінне та старанне виконання праці,
- виконання рекомендацій керівника, що стосуються роботи (якщо вони не суперечать праву та підписаному трудовому договору).

Інші обов'язки працівника:

- дотримання робочого часу, передбаченого законодавством;
- дотримання порядку та правил роботи;
- дотримання правил охорони праці та протипожежної безпеки;
- догляд за про робочим місцем та майном закладу праці;
- збереження професійної таємниці;
- дотримання основ співпраці на роботі.

Продовження праці

Польське законодавство надає іноземцям можливість тривалого проживання і праці на підставі існуючої процедури легалізації. Варто пам'ятати, що неможливо продовжити термін дійсності візи не виїждючи з Польщі. Необхідно також повторно скласти заяву про видачу візи в консульстві, згідно з місцем проживання в рідній країні. Якщо виїзд з Польщі становить проблему, її можна вирішити звернувшись до польської ради воєводства (polskie urzędy wojewódzkie) з проханням продовжити термін перебування на підставі дозволу на тимчасове перебування.

Варто звернути увагу, що заява про намір прийняти на роботу дає іноземцю можливість працювати в Польщі не довше ніж 6 місяців впродовж року.

Також варто заздалегідь (найкраще після відпрацювання щонайменш 3 місяців) звернутись до відповідної ради воєводства, щоб розпочати процедуру продовження перебування. Завдяки введеному в 2014 єдиному дозволу на перебування та працю в Польщі, продовження перебування стало можливим навіть в останній день легального перебування на території Польщі.

Розірвання договору та закінчення праці

Договір підписаний між працівником та роботодавцем може закінчитись (як результат виконання дорученої праці), або бути розірваним за бажанням хоча б однієї зі сторін.

Від того на яких умовах буде розірвано договір і припинено працю, залежить характер працевлаштування. Процедура і умови відрізняються при трудовому та цивільно-правовому договорах.

У випадку трудового договору, його розірвання може наступити:

- **За згодою сторін** — це універсальний вихід для працівника та працедавця, що дозволяє уникнути ряду обмежень, що виникають з Трудового кодексу. В цьому випадку обидві сторони погоджуються припинити співпрацю — одна із сторін пропонує розірвати угоду з поданням терміну та умов, а інша приймає ці умови. **ПАМ'ЯТАЙТЕ, що хоча це дуже еластична форма розірвання договору, вона в одночас нічим не**

Розірвання договору та закінчення праці

обмежує сторони, а це може призвести до зловживань зі сторони роботодавця. Ніколи не погоджуйтесь на розірвання угоди за згодою сторін, на умовах в яких Ви не впевнені.

• **Зі збереженням терміну попередження** – попередження пов'язане з терміном виконання праці, між початком роботи та терміном її закінчення.

У випадку договорів, що укладаються на невизначений термін, термін попередження залежить від часу прийому на роботу (2 тижні, при працевлаштуванні щонайменш на 6 місяців, 3 місяці при працевлаштуванні більш ніж 3 роки). В ситуації пробного терміну, попередження може відбутись за 3 дні (у випадку працевлаштування менш ніж на 2 тижні), 1 тиждень (працевлаштування більш ніж на 2 тижні), до 2 тижнів (якщо пробний термін становить 3 місяці). У випадку договорів підписаних на визначений термін, можливий двотижневий термін попередження, але лише за умови якщо договір підписаний на не менш ніж 6 місяців і в ній був відповідний пункт.

• **Без попередження, негайно.**

Є ряд випадків, у яких роботодавець (або робітник) може розірвати договір без збереження терміну попередження. До найважливіших належать:

• У випадку серйозного порушення працівником своїх робочих обов'язків (ініціатор роботодавець)

• У випадку серйозного порушення роботодавцем своїх робочих обов'язків (ініціатор працівник)

• У випадку вчинення працівником

злочину (ініціатор роботодавець)

• У випадку втрати робітником повноважень до виконання роботи (ініціатор роботодавець)

• У випадку хвороби тривалістю більш ніж 3 місяці (якщо працівник пропрацював менш ніж 3 місяці), або більше залежно від часу виплати медичної допомоги (якщо відпрацьовано щонайменш 6 місяців) (ініціатор роботодавець)

• У випадку обгрунтованої відсутності на роботі більш ніж 1 місяць, через причини відмінні від перерахованих (ініціатор роботодавець)

• У випадку отримання працівником медичної довідки про негативний вплив роботи на його здоров'я (ініціює працівник, якщо роботодавець за визначений термін не перевів працівника на інше робоче місце, відповідне до його стану здоров'я).

Якщо укладений був цивільно-правовий договір, обидві сторони мають набагато більшу свободу у виборі способу розірвання угоди та попереджувального терміну. Зазвичай сторони можуть розірвати договір кожної хвилини, однак їх стримує відповідальність (передбачена пунктами договору) за дії сторін до розірвання договору.

ПАМ'ЯТАЙТЕ! Роботодавець розриваючи з працівником цивільно-правовий договір доручення, зобов'язаний заплатити за роботу виконану перед розірванням договору. Працівник, в свою чергу, також мусить бути

відповідальним за передчасне розірвання договору.

Одночасно з закінченням праці, іноземець повинен розпочати пошуки нової роботи. У випадку осіб, що мають дозвіл на роботу, необхідно негайно (впродовж 15 робочих днів з моменту звільнення) повідомити про це відповідну раду воєводства. Завдяки цьому можливими стануть пошуки роботи впродовж 30 днів від моменту припинення роботи.

Якщо Ви працюєте в Польщі на підставі заяви та візи, то змінюючи роботодавця Ви не мусите отримувати нову візу якщо Ваша теперішня ще дійсна. Натомість можете отримати нову заяву від нового роботодавця (за умови, що повний термін працевлаштування не перевищуватиме 6 місяців впродовж останніх 12).

Особи у яких є карта тривалого побиту, на підставі дозволу на тривале перебування, дозволу на проживання довготермінового резидента ЄС, або чоловік/дружина громадянина Польщі не втрачають права на проживання, втративши роботу.

Страховання іноземців, податкові питання

Страховання іноземців (включно з питанням лікування)

Якщо Ви працюєте в Польщі на підставі трудового, цивільно-правового договору, або договору від агентства, то роботодавець зобов'язаний Вас застрахувати.

Соціальне страхування включає в себе пенсійне, лікарняне, декретне, страхування на випадок інвалідності, страхування на випадок нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань.

Пам'ятайте, що внесення оплат за страхування це обов'язок роботодавця.

Кожен хто легально працює в Польщі (напр. На підставі трудового або цивільно-правового договору) має право на громадську (безкоштовну) медицину (лікарні та поліклініки)

Якщо іноземець хоче скористатись медичними послугами, то в лікарні або поліклініці, він мусить надати документ про страхування зі Страхового фонду (ZUS RMUA) за попередній місяць. Цей документ надається роботодавцем і підтверджує вплату частки на соціальне страхування.

Страхованню також підлягають:

- діти працівника
- чоловік /дружина працівника

Однак працівник повинен поінформувати

свого роботодавця про те, що хотів би застрахувати членів своєї сім'ї.

Пам'ятайте! Кожного місяця ви маєте право отримувати Звіт про ваше страхування Працедавцем з Фонду соціального страхування (ZUS RMUA). Проте кожного разу ви повинні повідомляти про таку потребу. Натомість раз на рік (до 28 лютого) роботодавець мусить видавати Вам ZUS RMUA за попередній рік.

Податкові питання та обов'язок

Іноземець, що мешкає в Польщі має обов'язок сплачувати податки, від отримуваних в Польщі доходів.

Якщо іноземець є, так званим, платником податків польської податкової інспекції, тобто осередок його особистих та підприємницьких інтересів знаходиться на території Республіки Польща, або ж іноземець перебуває на її території більш ніж 183 дні на податковий рік, то він зобов'язаний сплачувати податок від повної суми своїх доходів, не зважаючи на локалізацію джерела самого доходу.

Якщо, однак, фізична особа не мешкає на території Польщі, то вона зобов'язана сплачувати податок лише на ті доходи які отримує на території Польщі. Така особа підлягає обмеженому оподаткуванню (оскільки має статус нерезидента). В такому випадку іноземець повинен сплачувати податки до 20-го числа наступного місяця на банківський рахунок податкової служби (urzędu skarbowego) згідно з місцем проживання.

Окрім цього, до кінця січня наступного податкового року необхідно підготувати і надіслати до податкової служби збірну річну податкову декларацію PIT-8AR. До кінця лютого наступного податкового року платник мусить підготувати і надіслати податківцю та податковій інспекції у справах оподаткування іноземців особисту інформацію IFT-1R.

У відповідь на заяву податківця, платник впродовж 14 днів від складання заяви, зобов'язаний підготувати та надіслати податківцю та податковій інспекції, котрою керує голова інспекції у справах оподаткування іноземців особисту інформацію IFT-1.

Варто відзначити, що при сплаті податків повною сумою, немає можливості знизити їх вартість за рахунок відрахування частки на охорону здоров'я, в той час як цей привілей зберігається при загальному оподаткуванні доходів.

Податкові питання та обов'язок розрахунку

Іноземні працівники, що працюють на підставі трудового договору, підпадають в Польщі під таке ж оподаткування як і польські працівники. При цьому неважливо чи іноземець мешкає в Польщі, і підлягає обмеженому чи необмеженому оподаткуванню. Платник підраховує та отримує аванс податку на доходи.

- Іноземець будучи польським резидентом і працюючи згідно з трудовим договором, в кінці року отримує податкову декларацію Pit-11, де вказується польська адреса проживання. PIT-11 надсилається керівнику податкової служби, згідно з місцем проживання в Польщі.

- Натомість іноземець, який не є резидентом Польщі, вказує свою закордонну адресу, а податкову декларацію надсилає до відповідної податкової служби для нерезидентів.

Сплачуючи податки в Польщі, слід перевірити чи між рідною країною іноземця та Польщею підписана угода про уникнення подвійного оподаткування на доходи. Наявність такої угоди, дозволяє уникнути обов'язку сплачувати податки як у рідній країні, так і в Польщі.

Проживання в Польщі

Іноземець може перебувати в Польщі якщо у нього є:

- дійсна віза
- дійсна карта побиту

Треба повністю дотримуватись терміну дії візи або карти побиту.

Термін дії візи – що необхідно перевірити:

- дату закінчення візи (знаходиться в правому верхньому куті візи)
- термін перебування - Вказаний на візі.

Якщо вказано MULTI, це означає, що іноземець може перебувати в Польщі до кінця дії візи.

Якщо вказана кількість днів (напр. 30 днів), то іноземець може перебувати лише 30 днів від моменту перетину кордону.

Важлива інформація:

Якщо Ваша віза або карта побиту незадовго закінчується, то для того щоб залишитись в Польщі, Вам необхідно подати заяву про дозвіл на тимчасове перебування (wniosek na zezwolenie na pobyt czasowy) (див. ст. 5)

Пам'ятайте! Важливо завжди перебувати на території Польщі та Євросоюзу легально. Нелегальне перебування

карається штрафом або заборону в'їзду до Польщі та ЄС. Така заборона може тривати від 6 місяців до 3 років.

Важливість добровільного повернення

Якщо існує причина через яку, попри спроби легалізації перебування, Вам не вдається залишитись на території Польщі, то можете звернутись по допомогу до Міжнародної організації зі справ Міграції (ІОМ), котра підготує для вас програму добровільного повернення і допоможе безпечно повернутись до рідної країни.

Програма полягає в допомозі мігрантам безпечно повернутись додому та в пізнішій реінтеграції до спільноти своєї країни. До її реалізації залучені як державні, так і міжнародні та неурядові організації.

Допомога включає:

- консультацію з питань повернення, включно з інформацією про ситуацію в країні, умови повернення, можливість медичної підтримки, доступність медикаментів чи продовження навчання; організацію повернення, включно з купівлею квитка до місця

Важливість добровільного повернення

призначення в рідній країні,

- **допомогою з доїздом** на вокзал/аеропорт, особистим супроводом, в разі потреби;
- **реінтеграційна допомога**, включно з наданням особистих коштів. Це мінімальні кошти на харчування, засоби гігієни, оренду, ремонт чи відбудову дому, предмети домашнього вжитку, або шкільне приладдя, для продовження навчання. Іноземець також має можливість отримати фінансову або матеріальну підтримку для відкриття власної підприємницької діяльності. Така допомога надається після затвердження запропонованого бізнес-плану. Кошти не надаються автоматично, кожна ситуація підлягає індивідуальному розгляду, висота грошової допомоги теж є різною. Деякі іноземці вирішують продовжити перерване навчання і реінтеграційна допомога тоді покриває вартість навчання.

У випадку добровільного повернення діють спеціальні процедури, щодо груп особливого статусу, до яких належать: діти, особи з обмеженими можливостями, люди похилого віку, самотні особи, що виховують дітей, вагітні жінки, жертви тортур, згвалтування або інших серйозних форм насильства, жертви торгівлі людьми та особи, які потребують невідкладної медичної допомоги.

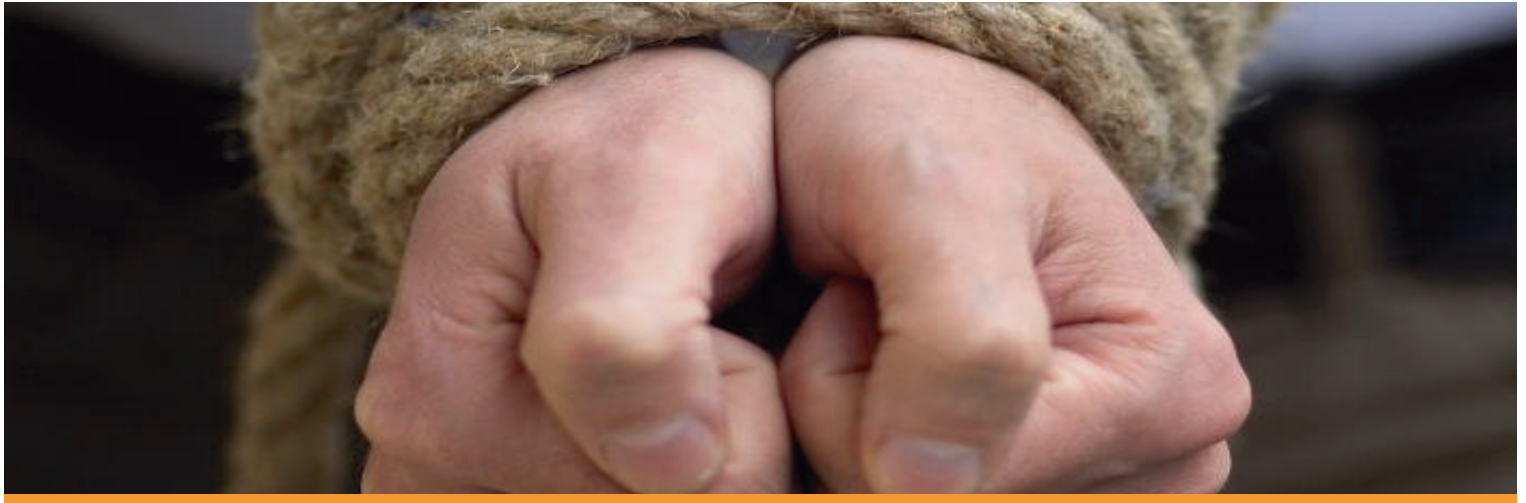
Особи зацікавлені отриманням допомоги у добровільному поверненні, можуть отримати більше інформації за номерами: (22) 538 91 63, (22) 538 91 69 і (22) 538 92 12.

IOM Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji

Biuro w Warszawie
ul. Mariensztat 8
00-302 Warszawa
+48 22 5389103
iomwarsaw@iom.int

Торгівля людьми та примусова праця

Однією з небезпек, що загрожують мігрантам є торгівля людьми

Хоча важко в це повірити, у світі є близько 30.000.000 осіб яких це спіткало.

Торгівля людьми може мати різні форми, найчастіше це:

- примус до проституції
- примус до жебрацтва
- примус до праці
- примус до виконання інших дій, чи послуг, напр.
- до крадіжки або отримання неналежного зиску
- іноді примус до донорства

Однією з небезпек, що загрожують мігрантам є торгівля людьми, яку іноді називають рабством наших часів.

Торгівля людьми це явище, при якому одна людина (торговець, власник) підпорядковує собі іншу людину (жертву) для того щоб змусити її щось зробити, таким чином використовуючи цю людину.

Що призводить до торгівлі людьми?

- Спершу торговець шукає особу яку хоче використати (жертву), або така особа сама зголошується торговцеві, напр. коли шукає роботи закордон.
- Далі торговець обманює жертву, пропонуючи їй цікаву і добре оплачувану роботу за кордоном.
- Також він може запропонувати допомогу в організації подорожі (вироблення паспорту чи візи) або позику напр. на придбання квитка.

• Торговець полегшує Ваш виїзд до іншої країни, порадивши наприклад маршрут або подавши інструкції.

• Вже на місці, ця особа або ж та котра з нею співпрацює, забирає у жертви паспорт та показує місце праці. У випадку молодих жінок це може бути бордель.

• Якщо така жінка не хоче працювати, її можуть побити або зґвалтувати.

• Якщо й надалі не хоче підкорятись, торговці погрожують вчинити шкоду її близьким. І зазвичай це спрацьовує.

Схожим, але дещо відмінним явищем є примусова праця, яка полягає у виконанні роботи під примусом (побиття, погрози), або змушуванні продовжувати роботу попри бажання припинити її виконання.

В таких ситуаціях, як і у випадку торгівлі людьми, діє схожа схема,

Торгівля людьми та примусова праця

тобто жертву обманюють, вивозять в іншу країну і використовують.

Проте ситуація може відрізнятись і виглядати наступним чином:

- Посередник пропонує жертві легальну роботу закордоном.
- Називає конкретного роботодавця і підписує з працівником договір, зазвичай такий договір не містить багатьох деталей.
- Якщо у працівника немає грошей, посередник пропонує фінансову допомогу, напр. на квиток або візу.
- Після прибуття на місце, умови роботи та оплата часто відрізняються від попередньо пропонувананих.
- Якщо працівник відмовляється виконувати роботу, йому погрожують міліцією, також можуть бити.
- Оскільки працівник не знає місцевого законодавства, він може побоюватись наслідків своїх дій, напр. підписання договору чи боргу посереднику.
- Часто працівник піддається страху.
- З часом роботодавець погіршує умови праці, напр. зменшує винагороду, але працівник не має іншого вибору, окрім як змиритись з ситуацією.

Це власне і є примусовою працею. Такі ситуації заборонені польським законодавством та міжнародним правом.

**ПАМ'ЯТАЙТЕ:
АНІ ПОСЕРЕДНИКАНІ РОБОТОДАВЕЦЬ
НЕ МАЮТЬ ПРАВА ВИМАГАТИ ВІД ВАС
ОПЛАТИ ЗА ДОПОМОГУ В ПОШУКУ
РОБОТИ!!!
ЖЕРТВА ПРИМУСОВОЇ ПРАЦІ НЕ Є
ЗЛОЧИНЦЕМ!!!
ЖЕРТВІ ПРИМУСОВОЇ ПРАЦІ ПОЛЬЩА
НАДАЄ ОХОРОНУ, А НЕ УВ'ЯЗНЕННЯ!!!**

Чому саме мігранти особливо потерпають від торгівлі людьми та примусової праці?

- Бо перебувають в чужій країні, є бідними та потребують грошей, часто мають борги, не знають місцевої мови, законодавства, бояться міліції і суду, переживають через своїх близьких у рідній країні. Є легкою здобиччю!!

Пам'ятайте:
Торгівля людьми в Польщі вважається злочином. Але не таким злочином як крадіжка чи побиття, а набагато серйознішим. За здійснення цього злочину, загрожує дуже суворе покарання, позбавлення волі на термін від 3 років.

Але торгівля людьми це також серйозне порушення гідності та інших прав людини.

Тому кожен співробітник, який дізнається про цей злочин повинні прийняти всі необхідні заходи. Перш за все, однак, він повинен допомогти жертві, тобто людині, яка була використана.

У Польщі, як і в будь-якій іншій країні, Ви повинні підкорятися закону.

Ми всі повинні поважати права інших людей, платити податки та працювати на законних підставах, і іноземці також повинен мати візу. Але бувають ситуації, коли порушення може бути виправдане. Навіть якщо у Вас немає візи і Ви працюєте без дозволу, але ви стали жертвою побиття, погроз чи експлуатації, зверніться в поліцію, чи

до будь-якого державного закладу або громадської організації. Всі повинні допомогти Вам.

У Польщі, проституція не є караною. Якщо Ви змушені надавати сексуальні послуги зверніться в поліцію, чи до будь-якого державного закладу або громадської організації. Всі повинні допомогти Вам.

Пам'ятайте: в Польщі допомагають жертвам торгівлі людьми, примусової праці, а не карають переляканих, побитих і експлуатованих людей.

Дискримінація на роботі

Кожен працівник в Польщі має право на рівне ставлення на робочому місці.

Воно стосується кожного працівника, незалежно від статі, віку, фізичних можливостей, раси, релігії, національності, політичних переконань, членства в профспілках, етнічного походження, релігії, сексуальної орієнтації.

Ваше право на рівне ставлення з боку роботодавця не залежить від того, працюєте ви на тимчасовій роботі чи невизначений термін,

Дискримінація на роботі

повний або неповний робочий день.

Заборона дискримінації на робочому місці означає, що як працівник, ви маєте право на:

- рівну оплату за рівну працю або працю рівної цінності
- ті ж умови праці, як і інші співробітники на тій же роботі
- поступ на тій же основі, що й інші працівники
- навчання для підвищення професійної кваліфікації в тих же умовах, що й інші працівники
- розпочинати й закінчувати роботу тоді ж, коли й інші працівники.

Кожен працівник має право на захист від дискримінації.

ДИСКРИМІНАЦІЯ на робочому місці - це нерівне ставлення, яке виявляється в основному в двох формах, прямій і непрямій:

- Пряма дискримінація має місце, коли, через національність, до співробітника відносяться менш прихильно, ніж до іншої людини в подібній ситуації;
- Непряма дискримінація має місце, коли група людей через якусь загальну рису (у тому числі національності), через певні дії на робочому місці, знаходяться в невідповідному становищі, гіршому, ніж в інші особи і групи в ідентичній ситуації.

Дискримінацією є також **ВСЯКА** небажана поведінка, метою або ефектом якої є приниження гідності працівника і створення для нього ворожого, принизливого або образливого середовища (настирливість).

Пам'ятайте: якщо роботодавець порушив проти вас принцип рівності, ви маєте право на компенсацію!

Якщо ви відчуваєте, що до вас погано ставляться, трактують як нерівного повідомте про це в обласну інспекцію праці або трудовий суд. Ви також можете звернутися по допомогу до громадської організації, яка допомагає іноземцям (список організацій, ст. 18)

Безпека на робочому місці

Роботодавець повинен:

- Оплатити Ваш страховий поліс (див.ст. 11);
- Забезпечити надійні умови праці;
- Забезпечити спеціалізований робочий одяг (якщо цього вимагає робота);
- Поінформувати Вас про ризики для здоров'я і життя у пов'язані з роботою, виконуваною вами;
- Провести необхідну підготовку перед виконанням роботи;
- Забезпечити засоби, необхідні для надання першої допомоги;
- Організувати періодичні медичні огляди;
- Забезпечити Вам перерви в роботі;

Працівник повинен:

- дотримуватись правил і принципів охорони праці (їх повинен повідомити роботодавець);
- використовувати обладнання та інструменти при роботі відповідно до їх призначення;
- дбати про стан машин та обладнання;
- дбати про порядок на робочому місці;
- негайно повідомляти керівника про аварію або загрозу для життя чи здоров'я людини;
- під час загрози попередити колег та інших осіб в області ризику;
- проходити початкові, періодичні та інші встановлені медичні обстеження і дотримуватись медичних рекомендацій.

Нещасний випадок на роботі

Якщо з Вами стався нещасний випадок на виробництві, необхідно:

- негайно повідомити про це вашому керівнику;
- повідомити про наслідки аварії. Таке повідомлення повинно бути зроблено Вашим роботодавцем або Інститутом соціального страхування. Якщо ви не знаєте, як це зробити, зв'яжіться з неурядовою організацією, яка допомагає іноземцям (наприклад, SIP - Асоціація Юридичного Втручання)

Пам'ятайте! Якщо Вас змушують працювати, то Ви маєте право отримати допомогу від державних

Безпека на робочому місці

установ. Навіть якщо Ви працюєте нелегально (без візи та дозволу на роботу), відповідальність за це лежить на роботодавцю. Ви не несете жодної відповідальності.

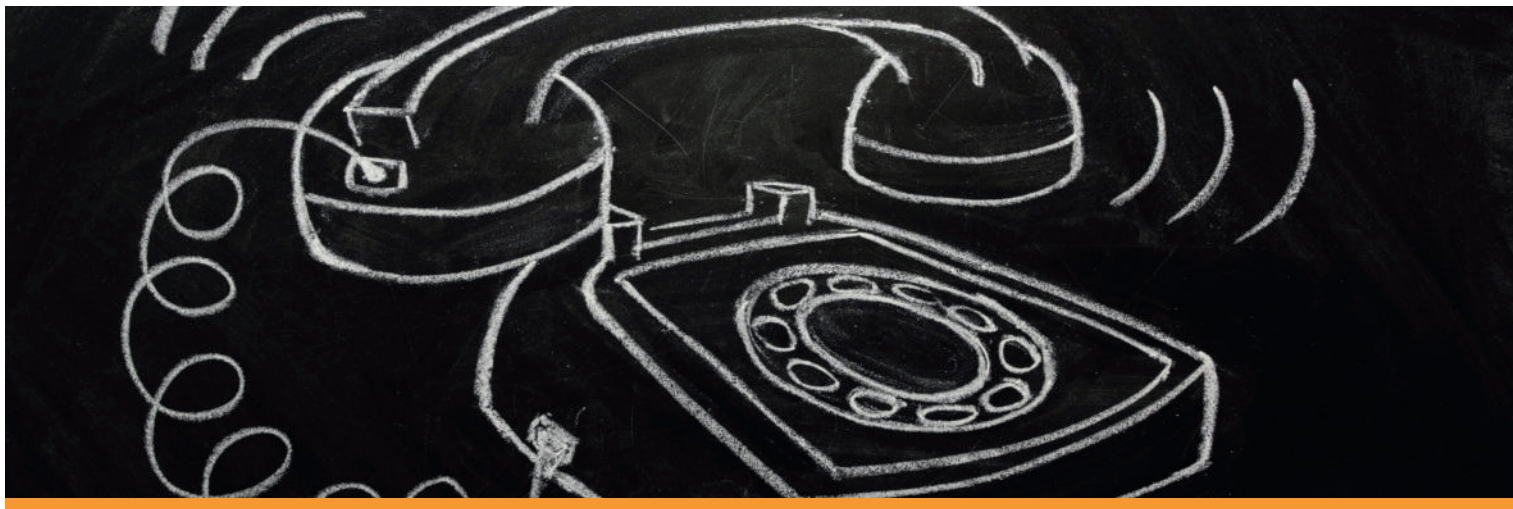
Якщо ваш роботодавець не дотримується умов договору, Вас використовують, Ви не отримуєте винагороди, відчуваєте загрозу, негайно повідомте одну з цих установ:

1. **прикордонна служба**, тел. 800 422 322 – безкоштовна лінія
2. **державна інспекція праці**, тел. 22 391 82 15; mail: kancelaria@gip.pip.gov.pl або <http://www.pip.gov.pl/pl/znajdz>
3. **поліція**, тел. 997 або 112

Ви також можете звернутись до громадських організацій. Їх список знаходиться нижче.

Організації, що діють в інтересах іноземців,

та установи, що контролюють процес працевлаштування

Якщо Вам потрібна правова порада, але Ви відчуваєте себе невпевнено в спілкуванні з посадовими особами, можете звернутись до польських громадських організацій:

Stowarzyszenie Interwencji Prawnej

ul. Siedmiogrodzka 5/51
01-204 Warszawa
+48 22 621 51 65
biuro@interwencjaprawna.pl

Helsińska Fundacja Praw Człowieka

ul. Zgoda 11, 00-018 Warszawa
+48 22 556 44 40
hfhr@hfhrpol.waw.pl

Centrum Pomocy Prawnej im. H. Nieć

ul. Krowoderska 11/7
31-141 Kraków
+48 12 633 72 23

Якщо Ви стали жертвою торгівлі людьми або примусової праці, зверніться до незалежних громадських організацій в Польщі:

La Strada - Fundacja Przeciwno Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu
skrytka pocztowa nr 5
00 - 956 Warszawa 10
+48 22 628 99
strada@strada.org.pl

Stowarzyszenie Po MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej

ul. Zygmunta Krasińskiego 21
40-019 Katowice
+48 32 255 38 69
biuro@pomocprawna.org

Якщо Вам потрібна інформація стосовно українських іммігрантів в Польщі, можете звернутись до фондів:

Fundacja Nasz Wybór

ul. Zamenhofska 1
00-153 Warszawa
nashvybir@gmail.com

Fundacja Współpracy Polsko-Ukraińskiej PAUCI

ul. Mokotowska 65/7
00-533 Warszawa
+48 22 626 16 10
pauci@pauci.pl

Якщо Вам потрібна підтримка, можете звернутись до об'єднань іноземців в Польщі та до церкви:

Centrum Pomocy Cudzoziemcom w Warszawie

ul. Koszykowa 24 lok. 1 (I piętro)
00-553 Warszawa
+48 22 828 04 50
piotr.bystrianin@fundacjaocalenie.org.pl

Związek Ukraińców w Polsce

ul. Kościeliska 7
03-614 Warszawa
+48 22 679 96 77
sekretariat@ukraina.com.pl
zuwp@post.pl
skype: sekretariat_oup

Організації, що діють в інтересах іноземців

Cerkiew parafialna p.w. Zaśnięcia Najświętszej Bogurodzicy

ul. Miodowa 16
00-246 Warszawa
+48 22 831 17 18

Якщо Ви хочете перевірити відповідність своїх документів з працевлаштування, можете звернутись до установ, що контролюють процес працевлаштування в Польщі:

Urząd do Spraw Cudzoziemców

ul. Koszykowa 16
00-564 Warszawa
+48 22 60 174 01-03

Ambasady Ukrainy w Rzeczypospolitej Polskiej

al. Szucha 7
00-580 Warszawa
+48 22 621-39-79
konsulat@ukraine-emb.pl

Państwowa Inspekcja Pracy Główny Inspektorat Pracy

ul. Barska 28/30
02-315 Warszawa
+48 22 391 82 15
kancelaria@gip.pip.gov.pl

Якщо Ви стали жертвою торгівлі людьми, шахрайства або примусу, можете звернутись до Державного Консультаційного Центру для потерпілих від торгівлі людьми (Krajowego Centrum Interwencyjno - Konsultacyjnym dla Ofiar Handlu Ludźmi (KCIK)).

Робота цього центру полягає у: ідентифікації жертв, втручанні, профілактичному консультуванні,

консультаціях для установ та організацій, роботі спеціалізованих притулків для жертв.

Допомогою та консультацією можуть скористатись жертви торгівлі людьми, організації, які діють в їхніх інтересах, особи яким загрожує торгівля людьми, а також правоохоронні органи і судова система.

Поради можуть отримати також ті, хто планує виїхати за кордон з нетуристичною метою, якщо вони хочуть, знизити ризики, пов'язані з такого роду рішенням.

Консультаційний пункт "Безпечна робота в Польщі"

Al. Jerozolimskie 144 p. 521
02-305 Warszawa
+48 727 819 819
+48 727 811 119
kontakt@bezpiecznapraca.info.pl

Ośrodek Badań Handlu Ludźmi Uniwersytetu Warszawskiego

ul. Podchorążych 20,
00-721 Warszawa
+48 22 55 30 700,
+48 22) 55 30 754
email: ipsir@uw.edu.pl